

Nr. 392/C₂/923/III-5/2016

aprilie 2016

Doamnei

judecător Iulia Cristina Tarcea

VICEPREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Stimată doamnă judecător,

În referire la adresa dvs. nr. 226 din 3 martie 2016, am onoarea să vă transmit **punctul de vedere** formulat de Ministerul Public în problema de drept care formează obiectul dosarului nr. **7/2016** al Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul Competent să judece recursul în interesul legii, cu termen de judecată la data de 23 mai 2016, privind *„interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 27 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 137/2000, privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, potrivit cu care persoana care se consideră discriminată poate formula în fața instanței de judecată o cerere pentru acordarea de despăgubiri și restabilirea situației anterioare discriminării sau anularea situației create prin discriminare, potrivit dreptului comun”*, în sensul *stabilirii instanței competente material să soluționeze litigiile având ca obiect repararea prejudiciului creat prin discriminare.*

Potrivit actului de sesizare reprezentat de recursul în interesul legii, formulat de către Colegiul de Conducere al Curții de Apel Brașov, în această problemă de drept s-au conturat mai multe opinii, după cum urmează:

I.1. O primă interpretare dată acestei noțiuni a fost aceea că aceste litigii se judecă de către **instanța civilă**, ca instanță de drept comun, pornindu-se de la premisa că dreptul civil reprezintă dreptul comun, iar instanțele civile reprezintă instanțe de drept comun (anexa 1).

În acest sens, sub imperiul Codului procedură civilă din 1865, au fost constant pronunțate soluții prin care în regulator de competență s-a stabilit de către Curtea de Apel competența de soluționare a pricinii în favoarea **judecătoriei ca instanță de drept comun** în conformitate cu art. 1 pct. 1 Cod procedură civilă 1865¹.

I .2. În reglementarea noului Cod de procedură civilă, Curtea de Apel Brașov - Secția contencios administrativ, a pronunțat o soluție în regulator de competență, reținând că, **este competentă instanța civilă ca instanță de drept comun, iar aceasta este tribunalul ca instanță de drept comun, în conformitate cu art. 95 pct. 1 din Codul de procedură civilă², concluzia fiind aceea că, indiferent de valoare, competența va reveni secției civile a tribunalului ca instanță de drept comun.** S-a apreciat că petitul principal având ca obiect constatarea discriminării este neevaluabil în bani și de aceea nu are relevanță criteriul valoric, petitul având ca obiect pretenții fiind doar accesoriu.

S-a reținut că instanța civilă este instanța care judecă potrivit dreptului comun, în accepțiunea dispozițiilor art. 27 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 137/2000, arătându-se că, atunci când a intenționat atribuirea unor litigii în competența de soluționare a instanțelor de contencios administrativ, legiuitorul, în aceeași ordonanță, prin dispozițiile art.20 alin.(9), din același act, a menționat expres.

Curtea de Apel Brașov a reținut că, de la intrarea în vigoare a Codului de procedură civilă adoptat prin Legea nr.134/2010, judecătoriile nu mai sunt instanțe de drept comun pentru judecata în primă instanță, acest rol fiind preluat de către tribunale, potrivit dispozițiilor art. 95 pct. 1 din acest Cod, motiv pentru care, întrucât tribunalul este instanța de drept comun chemată să soluționeze litigiul, potrivit art. 27 alin. (1) din Ordonanța

¹Curtea de Apel Brașov - secția de contencios administrativ:: dosar nr. 1319/119/200, decizia 634/R/2011; dosar nr. 8648/62/2010, decizia 532/R/2011, precum și soluția pronunțată în regulator de competență: dosar nr. 293/64/2011).

² În vigoare începând cu data de 15 februarie 2013, prin efectul Legii nr. 76/2012 de punere în aplicare a Legii nr.134/2010 Codul de Procedură Civilă

Guvernului nr. 137/2000, coroborat cu art. 95 pct. 1 din Codul de procedură civilă, s-a stabilit competența de soluționare a cauzei în favoarea tribunalului - secția civilă³.

II. O a doua interpretare dată sintagmei "potrivit dreptului comun" a fost aceea că prin aceasta nu se înțelege, ca premisă, instanța de drept civil, **stabilirea competenței de soluționare urmând a avea loc prin raportare la izvorul raportului juridic de drept material dedus judecătii**, discriminarea invocată putând surveni, de exemplu, în contextul unui raport de muncă, ipoteză în care competența revine instanței de dreptul muncii ori al unui raport de serviciu, caz în care competența revine instanței de contencios administrativ, adică secției corespunzătoare a tribunalului⁴.

III. În unele cazuri, aceste cauze au fost soluționate de tribunale în primă instanță, fie în materia contenciosului administrativ, fie în materia litigiilor de muncă, deci, în sensul opiniei II, **fără a se pune în mod expres problema naturii litigiului și a competenței materiale**⁵.

Apreciez că în interpretarea și aplicarea în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art.27 alin.(1) din Ordonanța Guvernului nr.137/2000 trebuie făcute unele distincții, astfel:

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art.27 alin.(1) din Ordonanța Guvernului nr.137/2000 raportat la art. 94 pct.1 lit. h) teza finală, art. 95 pct. 1, art. 96 pct. 1 și art. 123 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, competența se stabilește după natura și, după caz, valoarea obiectului litigiului prin raportare la capătul principal de cerere.

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 27 alin.(1) din Ordonanța Guvernului nr.137/2000 raportat la art. 94 pct.1 lit. k) și art. 95 pct. 1 din Codul de procedură civilă, cererea prin care se solicită doar

³ Soluția pronunțată în regulator de competență de Curtea de Apel Brașov - secția de contencios administrativ: dosar nr. 74/64/2015**.

⁴ Curtea de Apel Brașov - secția de contencios administrativ: soluția pronunțată în regulator de competență, dosar nr. 153/64/2014.

⁵ Tribunalul Bistrița – Năsăud – Secția I Civilă Sentința civilă nr.998/F din 13 iunie 2012 pronunțată în dosarul nr.4650/112/2011; 4650/112/2011*

acordarea de despăgubiri este de competența judecătoreiei sau a tribunalului, prin raportare la valoarea obiectului pretențiilor.

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art.27 alin.(1) din Ordonanța Guvernului nr.137/2000, raportat la art. 94 pct.1 lit. h) din Codul de procedură civilă, sunt de competența judecătoreiei cererile pentru anularea situației create prin discriminare, indiferent dacă aceasta rezultă dintr-un act sau fapt juridic *lato sensu*, precum și cele având ca obiect restabilirea situației anterioare, cu excepția celor date de lege în competența altor instanțe

*

1. Discriminarea ca principiu de drept.

Potrivit definiției legale, prin discriminare se înțelege orice deosebire excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingere, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.

Având în vedere această evaluare exhaustivă, în art.2 din Ordonanța Guvernului nr.137/2000, legiuitorul, în continuare, definește comportamentul discriminatoriu pentru ca în alin.(11) se precizeze că acest comportament atrage răspunderea civilă, contravențională sau penală, după caz, în condițiile legii.

Destinatarii acestei reglementări sunt toate persoanele fizice sau juridice publice sau private precum și instituțiile publice care prin actele sau faptele lor pot genera situații discriminatorii.

Pe baza acestor repere, putem concluziona că nediscriminarea funcționează ca un principiu general, atașat tuturor actelor sau faptelor juridice, impunându-se în egală măsură particularilor și autorităților.

1.1. Referințe teoretice:

Universalitatea, ca principiu de bază al instituției drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, este completată printr-un alt

principiu și anume egalitatea în drepturi. Egalitatea în drepturi este prin ea însăși o egalitate de șanse pe care Constituția o acordă tuturor cetățenilor. Acesta este și sensul **alin.(1) din art.16, care garantează egalitatea în fața legii și autorităților publice**, fără privilegii și fără discriminări. Prin conținutul său, alin.(1) se corelează cu art.4 alin.(2), care determină criteriile nediscriminării, acestea fiind rasa, naționalitatea, originea etnică, limba, religia, sexul, opinia, apartenența politică, averea sau originea socială⁶. **Egalitatea este un principiu constituțional complex**⁷.

1.2. Convenția europeană nu conține o interdicție generală a discriminării, care să privească, toate drepturile și libertățile recunoscute în sistemele naționale de drept ale statelor contractante⁸.

La data de 26 iunie 2000, Comitetul de Miniștri ai Consiliului Europei a adoptat Protocolul nr.12 la Convenție privitor la interdicția generală a oricărei forme de discriminare, deschis spre semnare la Roma la 4 noiembrie 2000. Potrivit art.1 al acestui Protocol, exercitarea oricărui drept prevăzut de legea națională a unui stat contractant este asigurată, fără nici o discriminare întemeiată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație și că nimeni nu poate face obiectul unei discriminări din partea unei autorități publice, dacă aceasta ar fi întemeiată pe unul din motivele arătate⁹.

Protocolul nr.12 a introdus ideea conform căreia Statele pot întreprinde acțiuni paliative în scopul promovării unei egalități depline și eficiente în circumstanțe asemănătoare, fără a cădea sub incidența interzicerii discriminării. Acest instrument a extins principiul egalității în drepturi în dreptul intern.

Prin Legea nr.103 din 25 aprilie 2006, România a ratificat Protocolul nr.12 la Convenția pentru apărarea drepturilor și a libertăților fundamentale¹⁰. După ratificare art.1 și 2 ale Protocolului au devenit articole

⁶ I.Muraru, E.S. Tănăsescu, Constituția României, Comentariu pe articole, Ed. C.H. Beck, București 2008, pp.151

⁷ Subliniem că principiul prevăzut de art.16 din Constituția României este preluat în diferite acte normative, de exemplu art.30 din Codul civil, art.5 din Codul muncii – Legea nr.53/2003 și altele.

⁸ C.Bîrsan, Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Comentariu pe articole Vol.I, Ed.C.H.Beck, București 2008, pp.890;

⁹ Idem;

¹⁰ Legea nr.103/2006 a fost publicată în Monitorul Oficial nr.375 din 2 mai 2006

adiționale la Convenție și toate dispozițiile Convenției trebuie să se aplice în mod corespunzător

În literatura de specialitate s-a susținut că, asemenea dreptului la un recurs efectiv înscris în art.13 al Convenției, **dreptul la nediscriminare prevăzut de art.14 nu are o existență independentă**, deoarece nu poate fi invocat decât cu privire la drepturile și libertățile pe care aceasta le reglementează¹¹.

Inițial instanța europeană a subliniat că atunci când se invocă o discriminare cu privire la exercițiul unui drept garantat de Convenție, o asemenea situație se impune a fi analizată considerându-se că acest text face parte integrantă din fiecare dintre articolele Convenției ce consacră drepturi și libertăți, deci și din textul eventual în discuție. Din acest punct de vedere nu trebuie să se facă vreo distincție după natura acestor drepturi și libertăți sau după conținutul obligațiilor impuse autorităților statale, anume dacă dreptul invocat implică obligații pozitive sau negative în sarcina acestora; caracterul general al termenilor utilizați de art.14 - „exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție” - probează din plin că asemenea distincții sunt inoperante în materia discutată¹².

Ulterior, instanța europeană și-a fixat definitiv punctul de vedere privitor la natura dreptului înscris în art.14, spunând că, fără îndoială, el poate intra în discuție chiar fără o încălcare a celorlalte drepturi garantate de Convenție și, în acest sens, el **prezintă o anumită autonomie**, dar nu s-ar putea susține că are a se aplica dacă faptele litigiului nu intră sub „imperiul” măcar al uneia dintre „clauzele ei informative”, adică ale textului care garantează celelalte drepturi și libertăți fundamentale¹³.

Așadar, ca natură juridică, **dreptul la nediscriminare prevăzut de art.14 din Convenție este un drept subiectiv substanțial, care nu are o existență independentă** în sistemul de protecție europeană a drepturilor și libertăților fundamentale pe care aceasta îl instituie, deoarece nu poate fi invocat decât prin raportare la acestea; **el poate însă apărea ca autonom, prin aceea că, într-o situație dată, este posibil ca el să fie încălcat fără a se constata și o încălcare a dreptului în legătură cu care a fost invocat;**

¹¹ C.Bîrsan, op. cit, pp.891- 892;

¹² Curtea Europeană a Drepturilor Omului, cauza „cu privire la anumite aspecte ale legilor privind folosirea limbilor în sistemul de învățământ din Belgia (fond), 23 iulie 1968.

¹³ C.Bîrsan, op. cit, pp.893;

constatarea existenței unei discriminări, deci a unei încălcări a dispozițiilor art.14, se poate face însă numai în legătură cu un alt drept apărut de Convenție¹⁴.

*

2. Jurisprudență

2.1. Jurisprudență națională.

2.1.1. Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept examinând sesizarea formulată de Curtea de Apel Constanța – Secția I Civilă, în dosarul **nr. 13/1/2014/HP/C**, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarele chestiuni de drept: dacă art.27 din Ordonanța Guvernului nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, poate și trebuie interpretat în sensul că persoana care se consideră discriminată poate solicita acordarea de despăgubiri egale cu drepturile salariale de care a fost lipsită în termenul legal de prescripție extinctivă și dacă dispozițiile art.2 raportat la art.1 alin.(2) lit. e) pct. i) și alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, trebuie interpretate în sensul că discriminarea (prin stabilirea unui salariu diferit pentru muncă egală, în situația în care angajații aflați în situații identice sau comparabile, din punctul de vedere al funcției ocupate, au stabilit raporturi de muncă cu angajatori diferiți, instituții publice, dar care au calitatea de ordonator secundar/terțiar de credite față de același ordonator principal de credite) se poate constata în cazul în care tratamentul mai favorabil aplicat unor angajați este rezultatul unei practici administrative neunitare, determinat de punerea în executare a unor hotărâri judecătorești prin care s-au acordat acestor angajați anumite drepturi salariale a statuat prin **decizia nr.2/2015** că textul art.27 din Ordonanța Guvernului nr.137/2000, republicată, nu creează dificultăți; este precis, nesusceptibil de interpretări diferite, stabilind clar procedura de formulare a cererii, în condițiile dreptului comun, termenul de prescripție și momentul de la care acesta începe să curgă, procedura de judecată, regimul probelor, comunicarea hotărârii. Curtea a observat că în sistemul de drept românesc jurisprudența nu constituie izvor de drept, instanțele judecătorești nefiind ținute de soluțiile pronunțate

¹⁴ Idem, p.894

anterior de alte instanțe. Hotărârile judecătorești au aplicabilitate numai la speță, efectele lor neputând fi extinse la cauze similare cu care instanțele au fost investite; art.16 alin.(2) din Constituție statuează că nimeni nu este mai presus de lege. Așadar, **nimeni nu poate invoca principiul nediscriminării pentru a obține un anumit tratament, cu încălcarea legii.** Dimpotrivă, în fiecare litigiu, reclamantul va trebui să probeze legalitatea și temeinicia cererii sale, ce nu se poate baza pe invocarea discriminării sau a egalității de tratament în raport cu soluția pronunțată de o altă instanță, ci pe argumente de interpretare și aplicare corectă a legii, chiar și în situația în care invocă o astfel de hotărâre¹⁵.

Prin **decizia nr.1 din 18 ianuarie 2016 pronunțată de Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, instanța supremă**, în dosarul nr. 3.899/1/2015, analizând condițiile de regularitate a sesizării a reținut că acestea sunt îndeplinite prin raportare la gradul instanței care a formulat sesizarea, în conformitate cu dispozițiile art.27 alin.(1) din Ordonanța Guvernului nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, raportat la art.95 pct.2 și la art.483 alin.(2) teza I din Codul de procedură civilă, nefăcându-se dovada că nivelul pretențiilor deduse judecătii de către fiecare reclamant depășește valoarea prag de 200.000 lei, stabilită de art.94 alin.(1) lit. j) din același cod și că niciuna dintre părți nu a contestat valoarea prag¹⁶.

2.1.2. Instanța de contencios constituțional analizând prevederile art.1, art.2 alin.(3) și art.27 alin.(1) din Ordonanța Guvernului nr.137/2000 a constatat că unele dispoziții ale ordonanței lasă posibilitatea desprinderii unui înțeles neconstituțional, în virtutea căruia așa cum s-a întâmplat și în cauzele în care au fost ridicate excepțiile (litigii de muncă – n.n.) instanțele judecătorești au posibilitatea să anuleze prevederile legale pe care le consideră discriminatorii și să le înlocuiască cu alte norme de aplicare generală, neavute în vedere de legiuitor sau instituite prin acte normative inaplicabile în cazurile deduse judecătii; luând în considerare și dispozițiile art.27 alin.(1) din ordonanță, prin care se instituie dreptul persoanei care se consideră discriminată de a cere instanței de judecată, între altele restabilirea

¹⁵ Publicată în Monitorul Oficial, partea I nr. 201 din 26 martie 2015;

¹⁶ Publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. nr.223 din 25 martie 2016;

situației anterioare și anularea situației create prin discriminare, deci și a prevederilor cu caracter discriminatoriu instanța de judecată poate să înțeleagă că are competența să anuleze o dispoziție legală pe care o consideră discriminatorie și, pentru a restabili situația de echilibru între subiectele de drept, să instituie ea însăși o normă juridică (...) dar un asemenea înțeles a dispozițiilor ordonanței este evident neconstituțional, încălcând principiul separației puterilor consacrat de art.1 alin.(4) din Constituție și prevederilor art.61 alin.(1), în conformitate cu care Parlamentul este unica autoritate legiuitoare a țării¹⁷.

2.2. Jurisprudența europeană

2.2.1. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului

În cauza Răzvan Mihai Gherghina împotriva României¹⁸, agentul guvernamental și-a argumentat poziția în sensul că reclamantul ar fi putut obține reparații pentru situația contestată adresându-se autorităților însărcinate cu monitorizarea respectării cerințelor privind accesibilitatea (cauza viza accesul în zonele comune ale unei clădiri în cazul în care persoana prezintă o dizabilitate n.n.), stabilite în legislația specială (...) prin depunerea unor plângeri iar în cazul în care aceste autorități constatau că o anumită situație nu respectă cerințele legale privind accesibilitatea puteau să ia măsurile legale. De asemenea în cazul în care căile de atac administrative nu ar fi avut rezultatul dorit de reclamant, acesta s-ar fi putut adresa instanțelor civile având în vedere că dreptul civil românesc oferea căi de atac care permiteau obținerea directă a unei reparații pentru situația contestată prin introducerea unei acțiuni ordinare întemeiate pe răspunderea civilă delictuală¹⁹.

Curtea a reținut că în cadrul unui sistem juridic în care drepturile fundamentale sunt protejate de Constituție și de lege, persoana vătămată este cea care are obligația de a verifica întinderea acestei protecții și de a permite instanțelor interne să aplice aceste drepturi și, după caz să le dezvolte, exercitându-și competența de interpretare stabilind că reclamantul dacă avea

¹⁷ Curtea Constituțională, Decizia nr. 821 din 3 iulie 2008, M. Of. nr. 537 din 16 iulie 2008; Decizia nr. 997 din 7 octombrie 2008, M. Of. nr. 774 din 18 noiembrie 2008.

¹⁸ Cererea nr. 42219/07, Marea Cameră, decizia din 9 iulie 2015;

¹⁹ Idem, par. 62 – 66;

îndoieli cu privire la posibilitatea de a obține o decizie a instanței, avea totuși obligația să le elimine, adresându-se instanțelor interne²⁰.

În final, Curtea a reiterat că existența unor simple îndoieli privind șansele de reușită a unei anumite căi de atac nu constituie un motiv pentru neepuizarea respectivei căi de atac așa încât motivele invocate de reclamant pentru a justifica neintroducerea unei acțiuni în răspundere civilă delictuală nu au fost primite²¹.

2.2.2. Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene

În cauza Gabrielle Defrenne contra Sabena²², invocându-se art. 119 din Tratatul C.E.E., Curtea a hotărât că *principiul remunerării între lucrătorii de sex masculin și cei de sex feminin prevăzut la art. 119 poate fi invocat în fața instanțelor naționale. Aceste instanțe au obligația de a asigura protecția drepturilor pe care dispoziția în cauză le conferă justițiabililor, în special în cazul discriminărilor care izvorăsc în mod direct din dispoziții legislative sau din convenții colective de muncă, precum și în cazul unei remunerări inegale a lucrătorilor de sex masculin și a celor de sex feminin pentru aceeași muncă, efectuată în cadrul aceleiași unități sau al aceluiasi serviciu, privat sau public.*

Chiar și în domeniile în care art. 119 nu ar avea un efect direct, această dispoziție nu poate fi interpretată ca rezervând o competență exclusivă legiuitorului național pentru punerea în aplicare a principiului egalității de remunerare, această punere în aplicare putând să rezulte, în măsura în care este necesar, din corelarea dispozițiilor comunitare și naționale.

O abordare interesantă a avut-o Curtea și în ceea ce privește aplicarea în timp a hotărârii, în sensul că: *„Cu excepția cazului lucrătorilor care au introdus anterior o acțiune în justiție sau au formulat o cerere echivalentă, efectul direct al art. 119 nu poate fi invocat în sprijinul unor revendicări referitoare la perioade de remunerare anterioare datei pronunțării prezentei hotărâri”*.

Remarcăm că această cauză a fost soluționată invocându-se Directiva nr. 75/117 a Consiliului (în vigoare la data pronunțării hotărârii n.n.) privind apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la aplicarea

²⁰ Idem, par. 101

²¹ Idem, par. 106.

²² Curtea de Justiție a Uniunii Europene (fostă Curtea Europeană de Justiție), Cauza 43/75, Hotărârea din 8 aprilie 1976.

principiului egalității de remunerare între lucrătorii de sex masculin și cei de sex feminin.

În prezent principiul nediscriminării a fost extins la nivel european pentru protejarea persoanelor împotriva oricărei discriminări politice, economice, sociale, culturale, sens în care exemplificăm Directiva 2000/43/CE a Consiliului, de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică²³.

2.3. Concluzii prealabile

Din cele prezentate rezultă că principiul egalității de tratament are o aplicabilitate generală, putând fi invocat în orice raporturi juridice din domeniul politic, economic, social, cultural sau din orice alte domenii ale vieții publice.

Dacă anterior anului 2000, la nivel european se sancționa o conduită discriminatorie, indicându-se domeniul pe care îl reglementa și destinatarii, de exemplu, aplicarea principiului egalității de remunerare între lucrătorii de sex masculin și cei de sex feminin, în prezent acest principiu a devenit universal.

De regulă, principiul nediscriminării apare ca fiind atașat unor drepturi consfințite în legislația națională, iar comportamentul discriminatoriu exhibat printr-un act sau fapt juridic *lato sensu* rezidă într-o încălcare a dreptului însuși.

În aceste situații, discriminarea nu are un caracter autonom, aspect care se transferă și acțiunii în justiție prin care se urmărește protejarea dreptului încălcat și restabilirea acestuia.

Așadar, încălcarea principiului nediscriminării se înfățișează în aceste situații ca și cauza acțiunii în justiție (*causa petendi*), în sensul de motiv pentru care titularul dreptului sau alte persoane cărora legea le conferă legitimare procesuală activă acționează în justiție.

Însă, din perspectiva stabilirii competenței instanței, în raport de obiectul și natura litigiului interesează cauza raportului juridic dedus judecății (*causa debendi*).

Din această din urmă perspectivă, înlăturarea discriminării capătă o înfățișare proprie naturii raportului juridic dedus judecății (ex:

²³ Directiva a fost publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. 180/19.07.2000;

anularea unei decizii de concediere, obligarea angajatorului sau autorității publice să adopte o conduită, etc.).

Însă, acest criteriu nu ar putea primi o înfățișare de sine stătătoare, fără observarea prevederilor din actele normative speciale în care este indicat obiectul acțiunilor în justiție pe baza căruia se stabilește, de pildă, competența materială a instanțelor de contencios administrativ ori a celor specializate în soluționarea conflictelor de muncă și asigurărilor sociale²⁴.

3. Acțiunea privind răspunderea civilă delictuală

În Codul civil, Capitolul IV, al Titlului II, consacrat „Răspunderii civile”, în art.1349 au fost valorificate analizele doctrinare și jurisprudențiale privind angajarea răspunderii delictuale pentru repararea integrală a consecințelor păgubitoare produse.

(1) *Orice persoană are îndatorirea să respecte regulile de conduită pe care legea sau obiceiul locului le impune și să nu aducă atingere, prin acțiunile sau inacțiunile sale, drepturilor sau intereselor legitime ale altor persoane.*

(2) *Cel care, având discernământ, încalcă această îndatorire răspunde de toate prejudiciile cauzate, fiind obligat să le repare integral.*

Cu privire la repararea prejudiciului, Cod civil prin art. 1385 stabilește anumite reguli pentru garantarea reparării integrale a prejudiciului cauzat unei persoane, prin angajarea răspunderii delictuale.

Remarcăm atenția acordată de autorii textului pentru a asigura o reparare integrală a prejudiciului de natură a realiza efectiv restabilirea situației anterioare comiterii faptei ilicite, inclusiv prin despăgubirea victimei și pentru prejudiciile viitoare.

²⁴ Astfel, în cazurile în care discriminarea pretinsă ar rezulta dintr-o decizie de concediere emisă de angajator, persoana vătămată prin actul unilateral al acestuia trebuie să conteste, cu respectarea termenelor prevăzute de Codul muncii și Legea nr. 62/2011, actul emis și măsura aplicată, caz în care încălcarea principiului nediscriminării apare ca un motiv al contestației. În această situație, reclamantul contestă atât măsura, cât și efectele pe care le-a produs discriminarea (Loredana Manuela Muscalu., „*Discriminarea în relațiile de muncă*”, Editura Hamangiu, București, 2015, p. 293).

În acest caz, competența va aparține tribunalului, ca instanță de drept comun în materia conflictelor de muncă.

Tot astfel, atunci când încălcarea principiului nediscriminării rezultă dintr-un act administrativ tipic sau asimilat al unei autorități publice, înlăturarea situației de discriminare se înfățișează juridic sub forma un capăt principal de cerere având ca obiect anularea actului administrativ, obligarea autorității să soluționeze cererea persoanei vătămate, caz în care competența aparține instanțelor de contencios administrativ.

În ambele exemple prezentate, capătul de cerere având ca obiect despăgubiri are un caracter accesoriu.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PRIM-ADJUNCT AL PROCURORULUI GENERAL

Răspunderea civilă contractuală este reglementată de dispozițiile art. 1350 Cod civil.

Rezultă așadar că răspunderea civilă poate fi, potrivit dispozițiilor generale, delictuală sau contractuală.

Dacă răspunderea civilă contractuală rezultă din nerespectarea clauzelor unei convenții (prejudiciul creat fiind consecința acestei neexecutări), responsabilitatea civilă delictuală (extracontractuală) este urmarea prejudiciului creat printr-un fapt ilicit.

Așadar, răspunderea civilă delictuală apare ca sancțiune prevăzută de o regulă generală, în timp ce răspunderea civilă contractuală constituie o aplicațiune a regulii răspunderii civile într-o ipoteză calificată²⁵.

Ordonanța nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare detaliază drepturile protejate în art. 1 alin. (2) și extinde sfera subiecților pasivi la orice persoană fizică sau juridică prin impunerea obligației generale de respectare a principiilor enunțate la alin. (2), prin prevederile art. 1 alin. (4). Pentru a fi mai explicit în art. 3 legiuitorul stabilește că dispozițiile ordonanței se aplică tuturor persoanelor fizice sau juridice, publice sau private, precum și instituțiilor publice.

Sintagma „*potrivit dreptului comun*” din cuprinsul art. 27 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 trebuie înțeleasă atât sub aspect procesual, în sensul art. 2 din Codul de procedură civilă, cât și sub aspect substanțial, în sensul art. 3 alin. (1) din Codul civil, ambele texte atribuind vocație generală celor două coduri.

Sintagma „*competență civilă*” trebuie înțeleasă ca fiind generică și reflectând faptul că instanțele civile soluționează cereri izvorâte din raporturi juridice de drept privat. Cu toate acestea atât Codul de procedură civilă, cât și multe alte legi/acte normative conțin dispoziții privind soluționarea unor litigii de către instanțele civile care nu au atributul de a fi de drept privat. Astfel, spre exemplu, Codul de procedură civilă cuprinde dispoziții privind competența instanțelor judecătorești în materii precum contenciosul administrativ și fiscal²⁶; de asemenea, chiar dacă prestarea

²⁵ I.M. Anghel, Fr. Deak, M.F. Popa, Răspunderea civilă, Ed. Științifică, București, 1970, pag. 31.

²⁶ Art. 95 pct. 1 Cod procedură civilă coroborat cu art. 2 alin. (1) lit. f) din Legea nr. 554/2004 – contencios administrativ: activitatea de soluționare de către instanțele de contencios administrativ competente potrivit legii organice a litigiilor în care cel puțin una dintre părți este o autoritate publică, iar conflictul s-a născut fie din emiterea sau încheierea, după caz, a unui act administrativ, în sensul prezentei legi, fie din nesoluționarea în termen legal ori din refuzul nejustificat de a rezolva o cerere referitoare la un drept sau la un interes legitim.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PRIM-ADJUNCT AL PROCURORULUI GENERAL

muncii se realizează de către salariați sub autoritatea angajatorilor, litigiile de muncă sunt în competența tribunalului, potrivit art. 95 pct. 4 Cod procedură civilă și legii speciale.

De aceea, considerăm că la stabilirea instanței competente potrivit dreptului comun trebuie avute în vedere: natura și obiectul cererii, iar când acesta este evaluabil în bani, valoarea acestuia. Alături de aceste criterii determinante la stabilirea competenței materiale procesuale, legiuitorul a stabilit că, uneori, trebuie avută în vedere și calitatea părții²⁷.

Atunci când comportamentul discriminatoriu al unui subiect de drept încalcă principiul general al egalității în drepturi și când un astfel de comportament nu este sancționat prin dispozițiile legale cuprinse în acte normative care reglementează diferite materii și stabilește competențe materiale diferite, persoana care se consideră discriminată poate promova o acțiune, în fața instanțelor civile, în temeiul dispozițiilor Codului civil, care reglementează răspunderea civilă delictuală și al legii speciale

În prima situație, stabilirea instanței competente material se va face având în vedere prevederile art. 94 – 99 și art. 123 din Codul de procedură civilă, ultimul text consacrand instituția prorogării legale de competență, prorogare justificată de raporturile de interdependență (conexitate) față de cererea principală.

În cazul în care o persoană, prin actele sau faptele sale are un comportament discriminatoriu ce nu este sancționat prin dispoziții legale speciale, persoana care se consideră discriminată poate invoca drept temei al cererii sale prevederile art. 27 alin. (1). De această dată, instanța competentă material se va stabili având în vedere următoarele dispoziții legale:

- atunci când cererea are ca obiect îndeplinirea unei obligații de a face sau de a nu face, neevaluabilă în bani, competența aparține judecătoriei, potrivit prevederilor art. 94 pct. 1 lit. h) din Codul de procedură civilă, indiferent dacă situația de discriminare are un izvor contractual sau extracontractual, cu excepția celor date în competența altor instanțe;

- atunci când cererea are ca obiect acordarea de despăgubiri și în Codul de procedură civilă sau într-o lege specială nu este prevăzută o altă

²⁷ Art. 96 pct.1 Cod procedură civilă coroborat cu art. 2 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 554/2004 – autoritate publică: orice organ de stat sau al unităților administrativ-teritoriale care acționează, în regim de putere publică, pentru satisfacerea unui interes legitim public; sunt asimilate autorităților publice, în sensul prezentei legi, persoanele juridice de drept privat care, potrivit legii, au obținut statut de utilitate publică sau sunt autorizate să presteze un serviciu public, în regim de putere publică.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PRIM-ADJUNCT AL PROCURORULUI GENERAL

instanță, competența se stabilește prin raportare la criteriul valoric, potrivit art. 94 pct. 1 lit. k) și art. 95 pct. 1 din Codul de procedură civilă.

Delimitarea competenței materiale între judecătoria și tribunal se va face, astfel, ținând cont de valoarea pragului de 200.000 lei, în cazul în care se solicită acordarea de despăgubiri.

În cazul în care se solicită numai restabilirea situației anterioare discriminării și/sau anularea situației create prin discriminare, în raport de obligația legală generală încălcată de persoana fizică sau juridică, competența revine exclusiv judecătoriei, potrivit art. 94 pct. 1 lit. h) Cod procedură civilă, fiind o cerere privind îndeplinirea unei obligații neevaluabilă în bani izvorâtă dintr-un raport juridic extracontractual.

Pentru motivele expuse, reținând că principiul egalității în drepturi și libertăți nu are, în general, un caracter autonom, apreciem că atunci când, față de obiectul litigiului, natura și valoarea acestuia nu se identifică, pe baza unor dispoziții legale speciale, competența materială a unei alte instanțe, cererea prevăzută de art. 27 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 prin care se solicită restabilirea situației anterioare sau înlăturarea situației de discriminare aparține competenței materiale de soluționare în primă instanță a judecătoriei, potrivit art. 94 pct. 1 lit. h) teza I din Codul de procedură civilă. În aceeași ipoteză, cererea având ca obiect acordarea de despăgubiri aparține competenței judecătoriei sau tribunalului, potrivit art. 94 pct. 1 lit. k) sau art. 95 pct. 1 din Codul de procedură civilă, prin raportare la valoarea pretențiilor.

*
* * *

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PRIM-ADJUNCT AL PROCURORULUI GENERAL

Față de cele expuse, în temeiul art. 517 din Codul de procedură civilă, solicit admiterea recursului în interesul legii declarat de către Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov și pronunțarea unei hotărâri, prin care să se asigure interpretarea și aplicarea unitară a legii în problema de drept sesizată.

PRIM-ADJUNCT AL PROCURORULUI GENERAL*

Dimitrie Bogdan LICU

* În condițiile vacanței funcției de Procuror General, potrivit dispozițiilor art. 15 alin. (4) din Regulamentul de ordine interioară al parchetelor, aprobat prin Ordinul nr. 2632/C/2014 din 30 iulie 2014 al Ministrului Justiției, modificat prin Ordinul nr. 1650/C/2015 din 18 mai 2015 al Ministrului Justiției, publicat în Monitorul Oficial, partea I, nr. 367 din 27 mai 2015.